

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001942

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-05-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Помазан Дмитро Юрійович

2. Dmytro Y. Pomazan

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 032 Історія та археологія

Дата захисту: 09-02-2024

Спеціальність за освітою: Історія та археологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 17.051.080

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, буд. 20, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 21, 03.19.71

Тема дисертації:

1. Особливості діяльності езотеричних таємних товариств на території Західної Європи у другій половині XIX ст.
2. Peculiarities of the activities of esoteric secret societies on the territory of Western Europe in the second half of the 19th century.

Реферат:

1. Дисертаційна робота є теоретичним дослідженням особливостей діяльності езотеричних таємних товариств на території Західної Європи в другій половині XIX ст. у контексті історичної науки. Питання релігії в сучасному суспільстві є досить актуальним. Нові соціальні, політичні й ідеологічні перетворення впливають на статус релігійних концепцій у суспільному просторі. Нині стрімко збільшується кількість людей, котрі з метою реалізації сакральних потреб звертаються до альтернативних форм релігії. Однією з таких форм є окультизм, який за останні два століття став вельми популярним на території Західної Європи

та трансформувався в повноцінний релігійний інститут. Проте активно досліджувати історію езотеричних товариств розпочали лише в другій половині ХХ ст. Переважна більшість робіт, присвячених цій темі, розглядає феномен окультних товариств у контексті культурологічного, релігієзнавчого та соціологічного вимірів. Утім, висвітлення езотеричного руху, як комплексного історичного феномену на території Європи, доволі обмежене, особливо як релігійного інституту. Тому дослідження історичної перспективи окультних товариств спрямоване не лише на доповнення наукової картини світу, але й має практичне значення для коректного трактування основ сучасних альтернативних форм релігії, зокрема окультних. Хронологічні та географічні межі дослідження визначені не випадково і дозволяють розглянути період «Окультного відродження» (друга половина ХІХ ст.) на території Англії та Франції, де сформувалися езотеричні організації, які стали прототипами сучасного окультного руху. Зважаючи на це, актуальність теми зумовлена тим, що особливості діяльності езотеричних таємних товариств на території Англії та Франції в період «Окультного відродження» недостатньо розкриті в контексті історичної науки й потребують більш комплексного вивчення задля об'єктивного трактування основ сучасних окультних рухів. Джерельна база дослідження переважно представлена документами езотеричних організацій та авторськими роботами лідерів окультних товариств. Із метою систематизації джерельна база була поділена на три великі групи. До першої групи належать збірники документів, до яких долучені матеріали як таємних товариств, так і окремих діячів езотеричного руху. Більшість документів є ініціативними або ритуальними, що має посутнє значення у межах функціонування окультної організації. Водночас значна кількість опублікованих джерел у збірниках – листування між ключовими діячами езотеричних організацій. Аналіз листів дозволяє реконструювати міжособистісні відносини адептів езотеричних товариств, що є надважливою інформацією. До другої групи джерел належать роботи лідерів езотеричного руху. Цей компонент джерельної бази дозволяє встановити ідеологічні та релігійні засади, навколо яких здійснювалося об'єднання товариства. Найчастіше ці роботи є винятково містичними та не відображають факти реального світу. Проте задля комплексної оцінки діяльності окультних товариств украй важливо розуміти їхню специфіку, тому що саме на основі цих робіт реалізовувалася стратегія діяльності товариств. Третя група джерел складається із журналів езотеричного змісту. Процес «Окультного відродження» був настільки глобальним, що сприяв змінам інформаційної політики езотеричних організацій. Зокрема, значна кількість окультних товариств на території Англії та Франції відкрили власні журнали, які публікували езотеричні статті. Інформація в цих журналах дозволяє розкрити особливості доктрин, які оприлюднюються для загального користування. Крім того, на сторінках цих журналів відбувалися дискусії між представниками різних напрямів окультизму. Така форма взаємодії дозволяє більш комплексно проаналізувати специфіку езотеричних систем. Історіографія представленої теми переважно складається з англомовних джерел. Серед сучасних дослідників езотеричного руху Західної Європи слід виділити таких авторів: А. Февр, А. Верслуїс, А. Оуен, Г. Богдан, В. Ханеграаф, Дж. Волтерс, Н. Гудрік-Кларк, Е. Батлер, К. Гранхольм. Більшість із представлених авторів розглядають езотеризм у контексті певних історичних процесів. Найчастіше езотеризм розглядають як феномен у контексті культури або релігії. Хоча за останні два десятиліття вивчення Західного езотеризму значно розширилося, проте чимало тем, особливо в контексті реконструкції історичної науки, залишаються недостатньо висвітленими та потребують подальшого дослідження...

2. The dissertation is a theoretical study of the peculiarities of the activities of esoteric secret societies in the territory of Western Europe in the second half of the 19th century. in the context of historical science. The question of religion in modern society is quite relevant. New social, political and ideological transformations affect the status of religious concepts in public space. Currently, the number of people who turn to alternative forms of religion in order to fulfill their sacred needs is rapidly increasing. One of these forms is occultism, which over the past two centuries has become very popular in Western Europe and transformed into a full-fledged religious institution. However, active research into the history of esoteric societies began only in the second half of the 20th century. The vast majority of works devoted to this topic consider the phenomenon of occult societies in the context of cultural, religious and sociological dimensions. However, coverage of the esoteric movement as a complex historical phenomenon on the territory of Europe is quite limited, especially as a religious institution.

Therefore, the study of the historical perspective of occult societies is aimed not only at supplementing the scientific picture of the world, but also has practical significance for the correct interpretation of the foundations of modern alternative forms of religion, in particular occult ones. The chronological and geographical boundaries of the study are determined not by chance and allow us to consider the period of the "Occult Revival" (second half of the 19th century) in the territory of England and France, where esoteric organizations were formed that became the prototypes of the modern occult movement. Considering this, the relevance of the topic is determined by the fact that the specifics of the activities of esoteric secret societies in England and France during the period of the "Occult Revival" are not sufficiently revealed in the context of historical science and require a more comprehensive study in order to objectively interpret the foundations of modern occult movements. The source base of the study is mainly represented by documents of esoteric organizations and author's works of leaders of occult societies. For the purpose of systematization, the source base was divided into three large groups. The first group includes collections of documents, which include materials from both secret societies and individual figures of the esoteric movement. Most of the documents are initiatory or ritual, which has a current significance within the functioning of an occult organization. At the same time, a significant number of published sources in collections are correspondence between key figures of esoteric organizations. The analysis of the letters allows to reconstruct the interpersonal relations of the adherents of esoteric societies, which is extremely important information. The second group of sources includes the works of the leaders of the esoteric movement. This component of the source base makes it possible to establish the ideological and religious foundations around which the association of the society was carried out. Most often, these works are exclusively mystical and do not reflect the facts of the real world. However, for a comprehensive assessment of the activity of occult societies, it is extremely important to understand their specifics, because it was on the basis of these works that the strategy of the societies was implemented. The third group of sources consists of magazines of esoteric content. The process of "Occult Revival" was so global that it contributed to changes in the information policy of esoteric organizations. In particular, a significant number of occult societies in England and France opened their own magazines that published esoteric articles. The information in these journals allows us to reveal the particularities of the doctrines that are published for public use. In addition, on the pages of these magazines there were discussions between representatives of different areas of occultism. This form of interaction allows for a more comprehensive analysis of the specifics of esoteric systems. The historiography of the presented topic mainly consists of English-language sources. Among the modern researchers of the esoteric movement in Western Europe, the following authors should be singled out: A. Fèvre, A. Versluis, A. Owen, G. Bohdan, V. Hanegraaf, J. Walters, N. Goodrick-Clark, E. Butler, K. Granholm. Most of the presented authors consider esotericism in the context of certain historical processes. Most often, esotericism is considered as a phenomenon in the context of culture or religion. Although the study of Western esotericism has expanded significantly over the past two decades, many topics, especially in the context of the reconstruction of historical science, remain insufficiently covered and require further research...

Державний реєстраційний номер ДіР: 0114U002651

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Помазан Д. Ю. Світоглядна криза суспільства, як передумова активізації езотеричних таємних товариств на території Англії XIX ст. Гілея: науковий вісник. 2019. Вип. 142(1). С. 137-139

- Помазан, Д. Ю. Вплив релігійної кризи XVIII ст. На розгортання процесу “Магічного відродження” у Фрації. Київські історичні студії, 2020. (1) (10), С. 12–16
- Помазан Д. Ю. Передумови становлення спиритизму та його вплив на активізацію британського “магічного відродження” в контексті наукової думки. Науковий щорічник “Історія релігій в Україні”. 2021. Вип. 31 С. 190–200.
- Помазан Д. Ю. Передумови становлення спиритизму та його вплив на активізацію британського “магічного відродження” в контексті наукової думки. Науковий щорічник “Історія релігій в Україні”. 2021. Вип. 31 С. 190–200

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0114U002651

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гудзь Віктор Васильович

2. Victor V. Gudz

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, буд. 20, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тригуб Олександр Петрович

2. Oleksandr P. Tryhub

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0610-1702

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Код за ЄДРПОУ: 23623471

Місцезнаходження: вул. 68 Десантників, буд. 10, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гоян Ігор Миколайович

2. Ihor M. Hoian

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2548-0488

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черкасов Станіслав Сергійович

2. Stanislav S. Cherkasov

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0759-6594

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Васильчук Геннадій Миколайович

2. Gennadiy M. Vasylchuk

Кваліфікація: д.н, професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3023-6682

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Ігнатуша Олександр Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Ігнатуша Олександр Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дребезов Денис Олегович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна